

3.5. Egyéni cég megszűnése, mögöttes szabályok

Az egyéni cégeként történő bejegyzés oka sok esetben az, hogy lehetőséget teremt a gazdasági társasággá történő átalakulásra, azaz *jogutódlással történő megszűnésre*. Az egyéni cég ugyanis a Ptk. rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával bármely gazdasági társasággá átalakulhat. Az egyéni cég *jogutód nélkül is megszűnhet* alapvetően a gazdasági társaságokra is irányadó jogi helyzetekben.

Az egyéni cégre és tagjára a Ptk. jogi személyre vonatkozó általános szabályait és a gazdasági társaságok közös szabályait kell megfelelően alkalmazni, de az egyéni cég a Ctv. hatálya alá tartozik és a felszámolás, a végelszámolás, kényszertörlesztés és a csődeljárás szabályait alkalmazni kell.

4. A nonprofit gazdasági társaság

Jogforrás:

Ptk.

Ctv.

Civiltv.

4.1. Nonprofit gazdasági társaság kialakulásának kodifikációs története napjainkig

Az *első, önálló magyar kereskedelmi törvény (1875. évi XXXVIII. tc.)* tervezetének vitájakor már felmerült a *nonprofit jelleg kérdése*, igaz akkor még abban a megközelítésben, ha egy társaság nem kereskedelmi tevékenységet folytat, lehet-e társaság, ha pedig nem kereskedelmi társaság, akkor kiterjedjen-e rá a törvény hatálya. A német kereskedelmi törvény, módosítást követően, a részvénytársaságokat, tekintet nélkül a tevékenységük tárgyát képező ügyletekre, a kereskedelmi törvény szabályai alá helyezte. A kodifikációt vezető Apáthy István elvetette azt, hogy nem kereskedelmi céllal alapított társaságok a törvény hatálya alá kerüljenek. A vitában alul maradt, de fenntartotta azon nézetét, hogy a nyereségre, állandó jövedelemre irányzott szándék képezi azon criteriumot, melynek alapján az egyes vállalatok (kereskedelmi) jogi természetét meghatározható.

A *gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (első Gt.)* következetes maradt abban, hogy gazdasági társaságként azokat a formációkat szabályozta, melyek tevékenysége üzletszerű gazdasági tevékenységre irányult, *csak kivételként és nem gazdasági, hanem kooperációs társaságként (egyesülés)* engedte az elsődlegesen nem üzletszerű gazdasági tevékenység céljából létrehozott jogalanyok alapítását.

A gazdasági társaságok kodifikációs történetében e koncepció fellazulását az *1997. évi CXLIV. törvény (második Gt.)* 3. § (4) bekezdése jelentette, amely lehetőséget biztosított arra, hogy törvény előírása alapján *gazdasági társaság nyereségszerzésre*

nem irányuló közhasznú tevékenységre vagy más közfeladat ellátására is alakuljon. A szabályozással lényegi változás következett be az első Gt.-hez képest, mert a közhasznú tevékenység folytatása, illetve közfeladat ellátása gazdasági társaság keretei között is lehetővé vált. Az ilyen célra alapított gazdasági társaság a Gt.-ben szabályozott társasági típusok bármelyikét választhatta.

Ennek alapján hozták létre a Magyar Televízió Részvénytársaságot, a Magyar Rádió Részvénytársaságot és a Duna Televízió Részvénytársaságot. Ezeket az egyszemélyes, zártkörűen működő részvénytársaságokat a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 64. § (1) bekezdése alapján a nemzeti közszolgálati rádió, illetőleg a televízió feladatainak ellátására hozta létre a Magyar Rádió Közalapítvány, illetőleg a Magyar Televízió Közalapítvány. A törvény 75. § (5) bekezdése rögzíti, hogy e részvénytársaságok – a főtevékenység elősegítése érdekében – vállalkozási tevékenységet végezhetnek. A nyereséget kizárólag a közszolgálati műsorszolgáltatás folytatására, fejlesztésére, illetve vállalkozásainak fejlesztésére használhatják fel.

A 2006. évi IV. törvény (harmadik Gt.) 4. § (1) bekezdése, a második Gt. által elindított folyamatot kiteljesítve, engedte, hogy *gazdasági társaság nem jövedelemszerzésre irányuló közös gazdasági tevékenység folytatására is létrejöhessen, bármelyik gazdasági társasági formában. A törvény ezt, az elsődlegesen nem jövedelemszerzésre létrehozott gazdasági társaságot nevezte nonprofit gazdasági társaságnak, megengedve a kiegészítő jellegű üzletszerű gazdasági tevékenység folytatását.*

A gyakorlatban felmerült, nem elsődlegesen jövedelemszerzésre irányuló működési célok, pl. holdingot irányító társaságok, kolostor-társaságok, projekt társaságok stb.

A Ptk.-ban újrakodifikált gazdasági társaságok joganyaga *már nem tartalmaz nonprofit gazdasági társaságra vonatkozó rendelkezéseket, azok átkerültek a Ctv.-be. Megváltozott a nonprofit gazdasági társaság jogi arculata is, mert a továbbiakban nem attól nonprofit, hogy nem jövedelemszerzésre irányul a tevékenysége, hanem attól nonprofit, hogy a létesítő okirata tartalmazza, tevékenységéből származó nyereség a tagok között nem osztható fel, hanem az a gazdasági társaság vagyontát gyarapítja.* Ennek a változásnak az oka abban keresendő, hogy a jogalkotó arra a felismerésre jutott, a gazdasági társaságok számára a jövedelemszerzési cél elengedhetetlen, e nélkül nem képesek magukat fenntartani. A nonprofit jellegnek így inkább abban kell megmutatkoznia, hogy a gazdálkodás során elért eredményt a tagok nem sajátítják el, hanem a társaság tevékenységének fejlesztésére fordítják.

4.2. A közhasznú társaság megszületése és eltűnése, a közhasznú jogállás bevezetése

A kilencvenes években induló államháztartási reform keretében elfogadott, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény tette lehetővé a minisztériumoknak és a helyi önkormányzatoknak, hogy saját elhatározásuk alapján alapítói, illetve tulajdonosai lehessenek gazdálkodó szervezeteknek, továbbá nonprofit szervezeteknek. Ez utóbbi megvalósítása csak arra „alkalmas” szervezeti keretek között mehetett végbe. A közfeladatok természetével nem volt összeegyeztethető, figyelemmel a kapcsolódó állami támogatásokra, és a közpénzek felhasználására az, hogy ellátásukat tisztán az üzleti-gazdasági szférában tevékenykedőkre bízzák. Szükség lett egy olyan formációra, mely erre megoldást biztosít. Ennek hatására született az 1993. évi XCII. törvény, mely 1994. január 1-jei hatállyal iktatta be a Ptk.-ba – többek között – a *közhasznú társaságra (kht.)* vonatkozó rendelkezéseket [57–60. §§], megalkotva ezzel a jogi személyek egy új típusát.

A Ptk. csak a közhasznú szerepvállaláshoz szükséges törvényi garanciákat, mint specifikumokat szabályozta, ezen túlmenően a gazdasági társaságokról szóló törvénynek a gazdasági társaságokra irányadó közös szabályait, valamint a korlátozott felelősségű társaságra vonatkozó szabályait rendelte megfelelően alkalmazni. A közhasznú társaság így egy vegyes tulajdonságokat mutató szervezeti típus lett, amely ugyan kft. formában működött, mégis elsődleges célja a társadalom közös szükségletét kielégítő valamely feladat ellátása és nem az üzletszerű, profitszerzésre irányuló gazdasági tevékenység.

Néhány évvel később megszületett és 1998. január 1-jén hatályba lépett a *közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Kszt.)*. Ez, mint kerettörvény, felállította azokat a szabályokat, melyeknek, ha a taxatív felsorolt jogi személy típusok megfelelnek – saját speciális szabályozásukon túlmenően –, közjogilag is elismerten közhasznúnak minősülnek. A közhasznú társaság ettől fogva, nevével ellentétben, nem minősült közhasznú jogállásúnak, csak akkor, ha kérte közhasznúsági nyilvántartásba vételét. A közhasznú társaság viszont szerepelt azon szervezettípusok listáján, melyek igényelheték a közhasznúsági fokozatot.

A Ptk. és társasági jog kodifikációja során újra előtérbe került a közhasznú társaság. Felmerült, hogy a főként közjogi vonású külön törvényben meghatározott közhasznúsági kritériumok, szempontok nem kötődnek meghatározott jogi személy típushoz, ezért támogatható az a koncepció, hogy a jövőben a közhasznúsági kritériumnak elvben bármelyik gazdasági társaság eleget tehessen. A kht., mint speciális szervezeti forma fenntartása így nem volt a továbbiakban indokolt. A közhasznú társaság megszüntetésével kapcsolatos rendelkezések az újonnan kodifikált harmadik Gt.-ben jelentek meg, ami rendelkezett a bármely társasági formában alapítható nonprofit gazdasági társaságról is, melyek szintén megkapták a jogot a közhasznú státusz megszerzésére. 2007. július 1.-től közhasznú társaság nem volt alapítható, 2009.

július 1-jén hatályát veszítette a Ptk. közhasznú társaságra vonatkozó szabályanyaga. A közhasznú társaságoknak két évük volt, hogy társasági szerződésük módosításával nonprofit kft.-ként működjenek tovább, más nonprofit gazdasági társasággá alakuljanak át, vagy jogutód nélkül megszűnjenek.

4.3. A nonprofit gazdasági társaság

A Ctv. 9/F. § (2) bekezdése nem fogalmat ad a nonprofit gazdasági társaságra nézve, hanem meghatározza azon feltételt, mely fennállása esetén a gazdasági társaság nonprofitnak minősül. Ez nem más, minthogy létesítő okirata tartalmazza, a tevékenységből származó nyereség a tagok között nem osztható fel, hanem az a gazdasági társaság vagyonát gyarapítja. A nonprofit jellegét a cégnévben kötelező feltüntetni [Ctv. 9/F. § (1)].

A nonprofit gazdasági társaság kétféle módon hozható létre:

- a) alapítással
- b) már működő gazdasági társaság legfőbb szerve elhatározza a nonprofit gazdasági társaságként való továbbműködést.

A nonprofit gazdasági társaság bármely társasági formában alapítható és működtethető.

A Ctv. 57/A. § rendelkezik a nonprofit gazdasági társaságok átalakulásáról, mely szerint, más társasági formába csak nonprofit jellegének megtartásával alakulhat át, csak nonprofit gazdasági társasággal egyesülhet, illetve csak nonprofit gazdasági társaságokká válhat szét.

Az átalakulásra egyebekben a gazdasági társaságokra is irányadó szabályok vonatkoznak.

A nonprofit gazdasági társaság átalakulásával, illetve jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatban több észrevétel is tehető. A törvényszöveg alapján látható, hogy átalakulás esetén a nonprofit gazdasági társaság köteles megtartani e minőségét, gazdasági társasággá nem alakulhat át és gazdasági társasággal sem egyesülhet, illetve gazdasági társaságokká sem válhat szét. Az átalakulás tehát nem ad lehetőséget a gazdasági társaságként történő továbbműködésre. Kérdéses emiatt, hogy társasági szerződésének módosításával, társasági formájának megtartása mellett, működhet e akkor tovább a nonprofit gazdasági társaság gazdasági társaságként. Előfordulhat ugyanis, hogy az eredeti célhoz képest, utóbb megváltozik a tagok elképzelése. A törvény erről nem mond semmit, a cégbírói gyakorlat, tekintve az átalakulásnál felmerült tilalmat, ezt nem támogatja.

Jogutód nélkül történő megszűnés esetén, a likvid vagyon szétosztása körében korlátozás csak akkor érvényesül, ha a nonprofit gazdasági társaság egyben közhasznú szervezetnek is minősül. A nonprofit gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésekor tehát a gazdasági társaságokra irányadó szabályokat kell alkalmazni.

4.4. A közhasznú nonprofit gazdasági társaság

4.4.1. A közhasznú jogállás megszerzése

Az Országgyűlés a Civiltv. formájában 2011-ben új törvényt alkotott a civilszervezetekről és a közhasznú jogállásról. A Civiltv. 32. § (1) b) pont alapján közhasznú jogállást szerezhet a Civiltv. által nem nevesített olyan egyéb szervezet, amelyre vonatkozóan a közhasznú jogállás megszerzését törvény lehetővé teszi. A Ctv. 9/F § (4) bekezdése a nonprofit gazdasági társaság vonatkozásában rendelkezik arról, hogy az megszerezheti a közhasznú jogállást.

A közhasznú jogállás iránt kérelmet kell előterjeszteni az illetékes cégbírósnál, a jogállás a nyilvántartásba vétellel keletkezik. A közhasznú jelleg a cégnévben feltűnethető.

A közhasznú jogállás megszerzésének a Civil tv. 32. § (1) bekezdése alapján négy működési feltétele van; közhasznú tevékenység végzése, hozzájárulás a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, megfelelő erőforrással való rendelkezés, továbbá megfelelő társadalmi támogatottság. Az utóbbi hármat a Civiltv. 32. § (3)–(5) bekezdései részletezik.

Megjegyezzük, hogy közhasznú tevékenység végezhető közhasznú jogállás nélkül is, közhasznú jogállás viszont csak közhasznú tevékenység folytatása esetén szerezhető.

A nonprofit gazdasági társaság közhasznú nyilvántartásba vételét – a civil szervezetekkel szemben, melyeknek ezt megelőzően legalább két éve kell működniük – kérheti alapításkor, vagy később, működése során.

A civilszervezetekhez, illetve más szervezetekhez, melyek szintén kérhetik külön törvény alapján közhasznú nyilvántartásba vételüket, képest, a közhasznú nyilvántartásba vételt a Ctv. a feltételek fellazításával is megkönnyíti. A Ctv. 9/F § (5) bekezdés szerint, a nonprofit gazdasági társaság a Civiltv. 32. § (3)–(5) bekezdésétől eltérően, a létrejöttét követően is kezdeményezheti közhasznú jogállásának megállapítását. A Ctv. ily módon felmentést ad a Civiltv. által meghatározott három feltétel – hozzájárulás a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, megfelelő erőforrással való rendelkezés, továbbá megfelelő társadalmi támogatottság – fennállása alól, egyedüli feltétel a közhasznú tevékenység végzése. A Ctv. nem megfelelő szövegezéséből úgy tűnik ki, hogy a Civiltv. 32. § (3)–(5) bekezdései alóli mentesülés csak akkor lehetséges, ha a nonprofit gazdasági társaság létrejöttét követően kéri közhasznúsági nyilvántartásba vételét, és a Ctv. 9/F § (4) bekezdése által megengedett alapítással együtt történő közhasznúsági kérelem esetén erre nincs lehetőség. Ez ahhoz az értelmetlen gyakorlathoz vezetett, hogy először kérik a nonprofit gazdasági társaság cégnyilvántartásba vételét, majd ezt követően néhány nappal a közhasznúsági nyilvántartásba vételét.

A nonprofit gazdasági társaságokra nézve már a harmadik Gt. is biztosított kedvezményt a Civiltv. előírásaihoz lépest, ami a 2012. évi XXXVIII. törvénnyel való módosítást követően teljessé vált. A módosító törvény miniszteri indokolása szerint a Gt. 4. § (7) bekezdése a nonprofit gazdasági társaságok esetében felmentést ad a közhasznú szervezetté minősítés feltételei alól. Ez a felmentés azonban nem teljes körű, mivel nem terjed ki a megfelelő társadalmi támogatottságra vonatkozó feltétel alóli mentesítésre. A módosítás célja, hogy – az eredeti jogalkotói szándéknak is megfelelően – a Gt. 4. § (7) bekezdése a törvényben meghatározott időtartamra a Civil tv. szerinti, valamennyi közhasznúsági feltétel tekintetében felmentést adjon a nonprofit gazdasági társaságok részére közhasznú jogállásuk megállapításakor.

A cégbíróság által történő közhasznúsági nyilvántartásba vétel további feltételei:

- a nonprofit gazdasági társaság létesítő okirata tartalmazza a Civiltv. által megkívánt kötelező tartalmi elemeket
- a közhasznú tevékenység vonatkozásában közszolgáltatási szerződést kell kötnie az arra jogosult szervvel,
- magánokiratban vállalja a Civil tv. szerinti közhasznúsági feltételek teljesítését.

A Ctv. 2. számú melléklet 10. pontja alapján, a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozatot és a *közszolgáltatási szerződést* mellékelni kell a kérelemhez.

A Civiltv. 2. § 21. pont szerinti közszolgáltatási szerződés valamely közfeladat – vagy annak egy része – ellátására a szerv (állami, költségvetési, közigazgatási) nevében történő ellátására kötött írásbeli szerződés. A Civiltv. szerinti közszolgáltatási szerződés, bár nevében ugyanaz, nem keverendő a Ptk. 6:256. §-ban szabályozott közszolgáltatási szerződéssel, ami valójában a közüzemi szerződés átnevezése, és amely szerződés alapján a közüzemi szolgáltató vizet, vezetékes gázt, villanyt, stb. szolgáltat, ellenében pedig díjat szed. A Civiltv. szerinti közszolgáltatási szerződés állami, önkormányzati feladat ellátásának teljes, vagy részbeni átvállalására irányuló megállapodás, ami az állami szervek, illetve önkormányzat és a nonprofit gazdasági társaság között jön létre. Természetesen az átvállalt feladat lehet közüzemi szolgáltatás nyújtása, azaz a nonprofit gazdasági társaság az állami szervvel, önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződés alapján, a Ptk. hatálya alá tartozó közszolgáltatási tevékenységet is folytathat a felhasználók számára.

Az Áht. 3/A. § (1) szerint, közfeladat a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat.

Kötelező önkormányzati feladatok pl. városi tömegközlekedés, közterület-fenntartás, ivóvíz-biztosítás, szennyvíztisztítás, távhőszolgáltatás, kommunális hulladékgyűjtés és elhelyezés, rehabilitációs foglalkoztatás, fürdő üzemeltetés, egészségügyi szolgáltatás, kéményseprés, temetkezési szolgáltatás, stb. Kötelező állami feladatok pl. műemlékvédelem, közoktatás, szociális, rehabilitációs tevékenység, közművelődés stb.

4.4.2. A közhasznú nonprofit gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése

Közhasznú nonprofit gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén, a Ctv. 9/F § (6) bekezdés alapján, a likvidációs hányad csak korlátozásokkal adható ki a tagoknak. A tartozások kiegyenlítése után a társaság tagjai (részvényesei) részére csak a megszűnés kori saját tőke összege adható ki, legfeljebb a tagok (részvényesek) vagyoni hányadának teljesítés kori értéke erejéig. Az ezt meghaladó vagyont a cégbíróság a létesítő okirat rendelkezései szerint fordítja közcélokra. Ilyen rendelkezés hiányában a fennmaradt vagyon a Nemzeti Együttműködési Alapot (Civiltv. 55. § rendelkezik róla) illeti.

A leírtak szellemében, ha egy kft.-t két tagja 2 000 000 Ft és 1 000 000 Ft pénzbeli törzsbetéttel alapított és jogutód nélküli megszűnéskor a tartozások kiegyenlítése után 4 000 000 Ft saját tőke osztható ki, akkor a tagok az alapításkori törzsbetétüket kaphatják meg. Ez akkor is így van, ha utóbb üzletrész átruházással szereztek, vagy törzstőke-emelés történt. A fennmaradó 1 000 000 Ft-ot pedig közcélokra kell fordítani. Amennyiben a jogutód nélküli megszűnéskor kiadható saját tőke kevesebb, mint az alapításkori vagyoni hozzájárulások összege, értelemszerűen, a tagok kevesebbet fognak kapni, mint alapításkor adtak és nem lesz mit közcélra fordítani.

4.5. A közhasznú működés felügyelete, a közhasznú jogállás feltételeinek vizsgálata

A Civiltv. 47. § szerint, a közhasznú működés feletti törvényességi ellenőrzést a *reál irányadó szabályok szerint az ügyészség látja el.*

A Civiltv. 49. § (1) bekezdés alapján az ügyész a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételére illetékes szervnél indítványozhatja a közhasznú jogállás megszüntetését, ha a közhasznú szervezet működése és vagyonfelhasználása a Civiltv.-ben, a létesítő okiratban vagy az ennek alapján készített belső szabályzatokban foglalt rendelkezéseknek nem felel meg, és ezen a szervezeten az ügyészi felhívás ellenére sem változtat.

A (2) bekezdés alapján, az ügyészség indítványozhatja a közhasznú jogállás megszüntetését, ha a (3) bekezdést is figyelembe véve, a cégjegyzékbe bejegyzett közhasznú jogállású szervezet letétbe helyezett beszámolója, közhasznúsági melléklete nem felel meg a Ctv.-ben foglalt feltételeknek. Az ügyész indítványa alapján a cégbíróság megvizsgálja, hogy a közhasznúvá minősítés követelményei fennállnak-e, a vizsgált időszakban, ha nem, a cégbíróság a közhasznú jogállás megszüntetéséről határoz, és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

A Civiltv. 32. § (6) bekezdés szerint, minden letétbe helyezés alkalmával, a beszámoló adatai alapján a cégbíróság maga is vizsgálja hivataltól a közhasznú jogálláshoz szükséges feltételek teljesülését. A feltételek teljesülésének hiányában a közhasznú jogállást a cégbíróság megszünteti és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

Felhasznált irodalom:

- APÁTHY István: *Kereskedelmi Jog*. Budapest, 1876., Eggenberger féle könyvkereskedés kiadása
- BARTA Judit: A közhasznú nonprofit gazdasági társaságok természete és szabályozása társasági jogi szemmel In.: *Miskolci Jogi Szemle* 4. évfolyam, 2009/1, 136–160.
- TÓTH Gergő József: „Új” szerződéstípus a Polgári Törvénykönyvben: a közszolgáltatási szerződés. In.: *ADVOCAT* 2014. XVII. évfolyam, 3–4. szám, 23–24.
- GÁL Judit: Az új Ptk.-val összefüggő cégjogi változások. In.: *Gazdaság és Jog*, 2014/11., 3–9.

5. Az egyesülés**Jogforrás:**

Ptk. 3:368–3:377. §§

Mögöttes szabályok: a gazdasági társaságok közös szabályai

5.1. Az egyesülés fogalma

Az egyesülés a tagok által gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására, illetve gazdasági tevékenységük összehangolására, valamint szakmai érdekeik képviseletére alapított, jogi személyiséggel rendelkező kooperációs társaság, mely saját nyereségre nem törekszik és a vagyont meghaladó tartozásaiért a tagok egyetemlegesen kötelesek helytállni.

5.2. Az egyesülés sajátos jellemzői**5.2.1. Nonprofit jelleg**

Az egyesülés alapvetően *nonprofit társaság*. A nonprofit jelleg azt jelenti, hogy az *egyesülés alaptevékenysége* körében *nyereségre nem törekszik*.

Megengedi viszont a Ptk, hogy az összehangolási feladatok teljesítésének elősegítése érdekében az egyesülés kiegészítő gazdálkodási tevékenységként maga is végezhesen szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet mind tagjai számára, mind kívülállók megrendelése alapján. Ebben a körben természetesen lehetősége van nyereség elérésére.

5.2.2. Kooperációs jelleg

Az egyesülés koordinatív, kooperációs tevékenység céljából létrehozott társaság. Elsődleges feladata tagjai gazdálkodási eredményességének előmozdítása és gazdasági

tevékenységük összehangolása. Az egyesülés szervezete, működési területe és az általa esetleg nyújtott szolgáltatások köre mindig a tagok gazdasági tevékenységére figyelemmel, azzal összhangban és olyan módon alakítható ki és fejleszthető, hogy az a tagok eredményességének javítására alkalmas legyen.

5.2.3. Tagság

Az egyesülés *tagja bárki lehet*, természetes személy, egyéni vállalkozó, gazdálkodó szervezet, de például közcélú alapítvány, közigazgatási vagy kulturális, tudományos szervezet, illetve egyesület is.

5.2.4. Felelősség

Ha az egyesülés vagyonnal rendelkezik, – ami az egyesülések esetében általános, különösen akkor, ha gazdálkodó tevékenységet is végez – az egyesülés elsősorban saját vagyonával felelős.

A tagok felelőssége mögöttes, közvetett jellegű, azaz a hitelezők követelésüket nem érvényesíthetik közvetlenül a tagokkal szemben. Ha azonban az egyesülés vagyona nem elegendő a hitelezők kielégítésére, a tagok egyetemlegesen helytállni tartoznak a követelésekért.

5.2.5. Tevékenységi kör

Az egyesülés lehetséges *tevékenységi területét* az alábbi módon lehet csoportosítani:

- a) a tagok gazdálkodásának eredményességét elősegítő tevékenység,
- b) a társult tagok gazdasági tevékenységének koordinálása, összehangolása,
- c) a társasági tagok szakmai érdekeinek képviselete,
- d) az összehangolt feladatokat elősegítő szolgáltatási feladatok ellátása (pl. piackutatás, reklámtevékenység, minőségvédelmi feladatok),
- e) az együttes feladatok teljesítését segítő közös gazdasági tevékenység (pl. ügynökségek, irodák fenntartása, különféle reklámtevékenységet folytató ágazatok üzemeltetése, minőségvédelmi szervezetek és iroda fenntartása, külkereskedelmi kirendeltségek működtetése, stb.).

5.3. Az egyesülése keletkezése

Az egyesülés alapítása társasági szerződéssel történik. Az egyesülés társasági szerződésének tartalmaznia kell a társasági szerződésre általában kötelező, valamint a specifikusan egyesülésre szabott *kötelező elemeket*.

A társasági szerződés kötelező elemei:

- a) a tagok gazdálkodásának előmozdítására, illetve összehangolására irányuló, valamint az ezzel kapcsolatos szakmai érdekképviseleti feladatokat;
- b) a működési költség viselésének tagok közötti megosztását, az egyes tagokra eső befizetések összegét és az elszámolás módját;
- c) a tag kilépése esetén az őt megillető vagyoni hányad kiadásának feltételeit;
- d) az egyesülés megszűnését követően fennmaradó vagyon felosztásának rendjét.

Azon esetekben, ha az egyesülés kiegészítő gazdálkodási tevékenységet is kíván folytatni, a társasági szerződés tartalma törvényszerűen kibővül az ún. szükségképpeni tartalmi elemekkel.

A társasági szerződés szükség szerinti tartalmi elemei a kiegészítő gazdasági tevékenység kapcsán:

- a) a kiegészítő gazdálkodási tevékenységről;
- b) a kiegészítő gazdálkodási tevékenységhez szükséges társasági vagyon mértékéről;
- c) a kiegészítő gazdálkodási tevékenység keretében az egyes tagokat megillető szavazati jog mértékéről, gyakorlásának módjáról;
- d) a kiegészítő gazdálkodási tevékenység bevételeinek, költségeinek, ráfordításainak elkülönített nyilvántartásáról, valamint az ez alapján megállapított adózott eredményből való részesedés szabályairól;
- e) az egyes tagokat terhelő egyéb vagyoni értékű szolgáltatások (a továbbiakban: mellékszolgáltatás) feltételeiről.

5.4. Az egyesülés és a tagjai közötti vagyoni viszonyok

5.4.1. A tagok jogai és kötelezettségei

A tagok vagyoni jogai körébe tartozik *egyesülés által nyújtott szolgáltatások ingyenes igénybevétele*. Az egyesülés jellegéből következik, hogy a tagok külön ellenszolgáltatás nélkül jogosultak az egyesülés által nyújtott szolgáltatások igénybevételeire.

A tagok részesedésre jogosultak az egyesülés által mások részére végzett gazdálkodási tevékenység nyereségéből.

A *részesedési jog* alapja a gazdálkodási tevékenység során keletkezett adózott eredmény, melynek felosztása a vagyoni hozzájárulás arányában történik, egyébként a nyereség a tagok között egyenlő arányban oszlik meg. A társasági szerződésben kell rögzíteni a tevékenység adózott eredményéből való részesedésre vonatkozó szabályokat.

A kiegészítő gazdasági tevékenység körében az egyes tagokat megillető *szavazati jog* általában a vagyoni hozzájárulás mértékéhez igazodik, de nincs törvényi akadálya annak, hogy a tagok eltérően állapodjanak meg.

A tagok kötelezettségét a vagyoni hozzájárulás teljesítése, illetve a működési költségek viselése képezi.

A törvény nem teszi kötelezővé a tisztán koordinatív jellegű egyesülésnél társasági vagyon meghatározását, amelyből következik, hogy a tagoknak nem vagyoni hozzájárulást kell az induláskor teljesíteniük, hanem *a működési költségek* viselésének arányáról kell rendelkezni. Ha azonban az egyesülés kiegészítő gazdasági tevékenységet folytat, szükséges megfelelő társasági vagyon, illetve *vagyoni hozzájárulás* teljesítése. Ennek mértékéről és szolgáltatásáról a társasági szerződésben kell határozni. A költségviselés vetítési alapja általában az egyesülés által nyújtott szolgáltatások igénybevétele, de lehetséges az is, hogy a nagyobb tőkeerővel bíró tagok az egyesülés fenntartásából is nagyobb arányban veszik ki a részüket.

Lehetőség van arra, hogy a felek ún. *mellékszolgáltatásban*, vagyis a társaság részére teljesítendő, rendszerint vagyoni értékkel rendelkező szükséges és hasznos gazdasági jellegű tevékenység kifejtésében állapodjanak meg. A mellékszolgáltatás nyújtható folyamatosan vagy egyszeri teljesítéssel, lehet valamilyen tevékenység kifejtése, dolog használatba adása, valamitől való tartózkodás, történhet ingyenesen vagy ellenszolgáltatás fejében.

A tagok mellékszolgáltatásaikért *díjazásra jogosultak*.

Egyébként az *egyesülés működésének költségeit a tagok viselik*. A teherviselés arányairól ugyancsak szabadon dönthetnek. A tagok bocsátják rendelkezésre a szolgáltató és gazdálkodási tevékenység megindításához szükséges vagyont is. A vagyon szolgáltatása jelenthet tulajdonba adást éppúgy, mint közös használatba adást.

5.5. Az egyesülés szervezete

5.5.1. Taggyűlés

Az egyesülés legfőbb döntéshozó szerve a tagokból álló taggyűlés. Az egyesülés tagjai a taggyűlésen személyesen, illetőleg meghatalmazott képviselőjük útján vehetnek részt. A meghatalmazást közokiratba, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Nem lehet meghatalmazott az egyesülés igazgatója, a felügyelő bizottságának tagja, sem pedig könyvvizsgálója. A taggyűlés szükség szerint, de évente legalább egyszer ülésezik.

a) Hatáskör

A taggyűlés az egyesülés döntéshozó szerve, amelynek hatáskörébe nemcsak a stratégiai döntések meghozatala tartozhat, hanem operatív irányító funkciót is betölthet. A taggyűlés hatáskörébe tartozik *az egyesülés elsődleges és kiegészítő tevékenységével, működésével kapcsolatos minden lényeges döntés*.

A taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik

- a) az egyesülés belső szervezetének irányítási és ellenőrzési rendjének kialakítása;
- b) az összehangoló és az érdekképviseleti, valamint a kiegészítő gazdálkodási tevékenység stratégiájának meghatározása;
- c) az egyesülés beszámolójának elfogadása;
- d) döntés a kiegészítő gazdálkodási tevékenységből származó adózott eredmény felhasználásáról;
- e) olyan határozat hozatala, amely a tagok saját gazdálkodásában végrehajtandó feladatot határoz meg;
- f) az egyesülés jogutód nélküli megszűnésének átalakulásának, egyesülésének, szétválásának elhatározása;
- g) az egyesüléshez való csatlakozás elfogadása, illetve a csatlakozó tag felelőssége korlátozásának elfogadása;
- h) az igazgató megválasztása és visszahívása, valamint az igazgatóval kapcsolatos munkáltatói jogok gyakorlása;
- i) ha az egyesülésnél felügyelői bizottság működik, annak megválasztása, tagjainak visszahívása és díjazásuk megállapítása;
- j) ha az egyesülésnél könyvvizsgáló működik, annak kijelölése, a megbízás visszavonása és a díjazás megállapítása;
- k) a társasági szerződés módosítása;
- l) a tag kizárásának kezdeményezése;
- m) döntés olyan szerződés megkötéséről vagy módosításáról, amelynek értéke a társasági szerződésben meghatározott mértéket meghaladja, továbbá amit az egyesülés – a szokásos tevékenységen kívül – a saját tagjával köt;
- n) döntés minden olyan kérdésben, amelyet e törvény vagy a társasági szerződés a taggyűlés hatáskörébe utal.

b) A taggyűlés működése

A taggyűlés akkor határozatképes, ha a szavazatok legalább *háromnegyed* részét képviselő tagok (képviselőik) jelen vannak. A taggyűlés határozatait a jelenlévő tagok szavazatának legalább *egyszerű többségével* hozza meg.

Minősített, legalább háromnegyedes szótöbbség szükséges a jogutód nélküli megszűnés, átalakulás, egyesülés, szétválás elhatározásához, új tag csatlakozásának elfogadásához, a tag kizárásának kezdeményezéséhez, valamint a társasági szerződés olyan módosításához, ami nem igényel egyhangú döntést.

A taggyűlés jogosult a tagok számára saját gazdálkodásukban végrehajtandó feladatot meghatározni. Erre nem túl gyakran kerül sor, mert ez a gazdasági autonómiát korlátozza. Garanciális jelentősége van, hogy a tagok saját gazdálkodását érintő köte

lezésekre irányuló határozat érvényességéhez legalább háromnegyedes szótöbbség és az érintett tag hozzájárulása szükséges.

Egyhangú határozat szükséges az egyesülés tevékenységének, az egyes tagok szavazati arányának, valamint a határozathozatal feltételeinek megváltoztatásáról.

5.5.2. Ügyvezetés

a) Az igazgató

Az egyesülés irányítását (ügyvezetés) és képviselét az taggyűlés által határozott időre választott *igazgató* látja el. Az igazgató a társasági szerződésben foglaltakat és a taggyűlés határozatait köteles betartani.

b) Az igazgatóság

A társasági szerződés testületi vezetést is elhatározhat. Ebben az esetben az igazgató helyett igazgatóság látja el az ügyvezetést. Az igazgatóság három tagból áll. Az igazgatóság tagjainak megválasztásáról, megbízásuk időtartamairól, díjazásukról és esetleges visszahívásukról, valamint az igazgatóság ügyrendjének jóváhagyásáról a taggyűlés dönt.

5.6. A társasági jogviszony módosulása

Az egyesülésen belül a *társasági jogviszony módosulása* elsősorban a *tagok személyében beálló változások* következtében megy végbe, mert a tagok számának bővülése vagy csökkenése szükségképpen együtt jár a tagok között fennálló ún. alapjogviszony érdemi változásával.

5.6.1. Csatlakozás

A társasági jogviszony módosulásának tipikus esete, amikor az egyesüléshez új tag csatlakozik. Az egyesüléshez bárki csatlakozhat. A csatlakozás feltételeiről a társasági szerződésben kell rendelkezni.

A csatlakozás kétoldalú jognyilatkozat formájában történő társasági jogviszony módosulás. Az a személy, aki az egyesüléshez csatlakozni kíván, csatlakozási szándékát, vagyis jogi értelemben vett ajánlatát, közli a társasággal. A csatlakozás elfogadásáról az egyesülés legfőbb döntéshozó szervezete, a taggyűlés határoz, legalább háromnegyedes szótöbbséggel. Határozatában megállapíthatja a csatlakozás időpontját, az azzal járó kötelezettségek esedékességét, valamint a kiegészítő gazdálkodási tevékenység körében a csatlakozó tag szavazati jogának mértékét.

A csatlakozó tag anyagi felelőssége a társaság csatlakozása előtt keletkezett tartozásaiért visszamenőleges jelleggel, *ex tunc* hatállyal áll fenn. E felelősség alól a csatlakozást elfogadó taggyűlési határozat előzetesen mentesítheti.

A hitelezők védelme érdekében szigorúak a változások cégjegyzékbe való bejegyzésének szabályai. Mind a csatlakozás tényét, időpontját, valamint a csatlakozás előtt keletkezett tartozásokért való felelősség alóli mentesítést a cégjegyzékbe be kell jegyezni. A felelősség alóli mentesítés azonban csak a bejegyzéstől kezdve válik harmadik személyekkel szemben hatályossá.

5.6.2. A tagsági jogviszony megszűnése

A tagsági jogviszony megszűnik a vagyoni hozzájárulás nem teljesítése, a tag kilépése vagy kizárása illetőleg, a tagsági jog átruházása miatt, továbbá a tag halálával, illetőleg jogutód nélküli megszűnésével, valamint akkor is, ha a tagsági jogviszony fenntartása jogszabályba ütközik.

a) A vagyoni hozzájárulás nem teljesítése

Megszűnik a tagsági viszony, ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulást felhívás ellenére nem teljesítette, a felhívásban meghatározott – tizenöt napnál nem rövidebb – időpontban.

b) Kilépés

A kilépés a tagsági viszony egyoldalú jognyilatkozat útján történő megszüntetése. A kilépésre vonatkozóan a társasági törvényi rendelkezések diszpozitív természetűek, ezért azoktól a társasági szerződés eltérhet. A tag az egyesülésből az év végén léphet ki. Az egyesülés és a kilépő tag közötti elszámolás megkönnyítése érdekében a kilépési szándékot a kilépés tervezett időpontját megelőzően, legalább 3 hónappal az év vége előtt a taggyűlésnek kötelezően be kell jelenteni. (A taggyűlés elfogadó nyilatkozatára a kilépés érvényességéhez nincs szükség, mivel itt az egyoldalú jognyilatkozat önmagában előidézti a tagsági jogviszony megszűnését.)

c) A tag kizárása

Az egyesülés taggyűlése – az általános szabályok szerint – a tag ellen indított bírósági keresetben kezdeményezheti a tag társasági jogi jogviszonyának megszüntetését, ha a tagnak az egyesülésben való maradása az egyesülés céljának elérését nagymértékben veszélyeztetné.

d) A tagsági jog átruházása

A tag tagsági jogviszonya a tagsági jog átruházásával is megszűnhet. Erre az esetre a csatlakozás szabályait megfelelően alkalmazni kell, amennyiben kívülálló személyre kívánják a tagsági jogot átruházni.

A tag halála vagy jogutód nélküli megszűnése, valamint tagsági jogviszony megszüntetéséről volt nyilvánvalóan a tagsági jogviszony megszűnését eredményezi.

5.7. Elszámolás

A kilépő taggal a kilépés időpontjában fennálló állapot szerint kell elszámolni. A taggyűlés határozza meg, hogy az egyesülés a kilépő tag vagyonhányadát mikor és milyen részletekben adja ki. A kiadás időpontját úgy kell meghatározni, hogy az ne veszélyeztesse az egyesülés további működését, de a vagyon kiadása befejeződjék egy éven belül.

Ha a kiadás nem a kilépéskor történik, a kilépett tag részére a még ki nem adott vagyonhányad után – az adózott eredmény felosztása esetén – arányos értékű részesedés jár.

A tag halála vagy jogutód nélküli megszűnése megszünteti a tagsági jogviszonyt. Ez esetben az elszámolásra a kilépésre irányadó – előzőekben ismertetett – szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Előfordulhat azonban, hogy az örökös vagy a jogutód folytatni kívánja a tagsági jogviszonyt. A tagsági jogviszony folytatását a törvény a taggyűlés hozzájárulásához köti. A tagsági viszony folytatója „megörökli” a jogelőd jogait és kötelezettségeit is. Ahogyan a csatlakozó tag felel az egyesülésnek a csatlakozás előtt keletkezett tartozásaiért, úgy tagsági jogviszony folytatója is felelősséggel tartozik a jogelőd halála, illetve megszűnése előtt keletkezett tartozásokért, de ő a felelősség alól nem mentesíthető.

5.8. Az egyesülés megszűnése

Az egyesülés megszűnhet jogutódlással és jogutód nélkül. A jogutódlással történő megszűnés esetén a jogutódot illetik az egyesülés fennálló jogai és a terhelik az egyesülés kötelezettségei. A jogutód nélküli megszűnés esetén az egyesülést terhelő tartozások kiegyenlítése után *fennmaradó vagyont* a tagok között általános elvként *egyenlő arányban kell szétosztani*, ha viszont *vagyoni hozzájárulást is teljesítettek, akkor a felosztás alapját a vagyoni hozzájárulások aránya képezi*.